

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Tekstiilihuoltoliitto ry:n mielestä esityksen tavoitteet ja päämäärät ovat hyvä. Esitys on kuitenkin tekstiilihuoltoalalle soveltumaton. Esityksellä ei tulla saavuttamaan säästöjä ja kilpailun lisääntymistä; päinvastoin esityksen toteutuessa nykyisin in-house-pesuloiden nykyiset pienet osakkaat joutuisivat maksamaan tekstiilihuollostaan nykyistä merkittävästi enemmän, eikä kaikille pienille osakkaille esityksen mukaisessa tulevaisuudessa välttämättä edes löytyisi tekstiilihuoltopalvelun tarjoajaa.

Tekstiilihuoltoliitto esittääkin, että esitykseen tehtäisiin poikkeus, joka suojelisi tekstiilihuoltoalaa. Säädetään:

- o ettei laki koskisi toimialaa (TOL9601)
- o ettei uusi laki koskisi pk-yrityksiä (enintään 50 M€).

Tekstiilialalla myös nykyinen järjestelmä on toimiva, ja siksi esitys on tekstiilihuoltoalalle tarpeeton, ja vie alan kilpailuasetelmaa väärään suuntaan, ja aiheuttaa ylikapasiteetin rakentamista alalle.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Tekstiilihuoltoalalle ”vapautuu” 200–300 asiakasta, jotka aikaisemmin ovat hoitaneet tekstiilihuollon in-house-pesulassa. Esityksen toteutuessa näiden yritysten on hankittava itselleen uutta

hankintaosaamista. Tämä aiheuttaa paljon uutta tuottamatonta työtä, ja tämä lisää entisestään tekstiilihuollon kokonaiskustannusta asiakkaille, joiden muutenkin on esityksen toteutuessa erittäin haastava löytää tehokkaasti hinnoiteltua tekstiilihuoltoa.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Vähimmäisomistus vaatimuksesta tekstiilihuoltoalalla tulisi luopa.

Tekstiilihuoltoala on pienehkö toimiala, noin 350 M€, josta noin 100 M€ on julkisten tekstiilihuoltoyritysten (pesuloiden) liikevaihtoa. Näitä ovat ns. sairaalapesulat, joista jokainen on pk-yritys (liikevaihto alle 50M€). Lopusta noin 250 M€, vapaasta markkinasta yhden yrityksen toiminta kattaa noin 80 %. Loput toimijat ovat ns. keskisuuria ja pieniä pesuloita. Mediaanipesulan koko Suomessa on 0,7 M€

Esitys koskee tekstiilihuoltoalalla (pesula) noin 100 M€, liikevaihtoa, jota tällä hetkellä palvelee 6 julkisomisteista pesulaa. Näiden omistajia ovat hyvinvointialueet sekä niiden erilaiset konserniyhtiöt ja tukipalveluyhtiöt. Jos esitys hyväksytään sellaisenaan, kunkin 6 in-house-pesulan osakkaista pienimmät 30–60 yritystä, yhteensä 200–300 pienintä yritystä, joutuu etsimään itselleen uuden tekstiilihuoltajan. Näiden osakkaiden on itse ryhdyttävä myös hoitamaan hankintaa ja kilpailutusta, ja tämä vaatii uuden osaamisen hankkimista yrityksiin, eikä tehtävä muutenkaan ole helppo.

Vapautuva asiakaskunta on hyvin epäkiinnostavaa, koska sen tarjoama palvelutarve on maantieteellisesti hyvin hajautunut, ja sen tarjoama asiakkuus on hyvin matalakatteista.

Silti vapautuvan markkinan palveluun tarvittavan kapasiteetin lisääminen on hyvin kallista. 1 M€, liikevaihtolisäys vaatisi yli 3 M€, investoinnit, kun kysymyksessä on tekstiilien vuokraus, eikä tähän ole vielä otettu huomioon investointeja tietojärjestelmiin, jotka tarvitaan liittymiseksi sote-asiakkaiden toiminnanhallintaan.

Esityksen toteutuminen vaatisi siis tekstiilihuoltoalalle arviolta 100–150 M€, investoinnit, eivätkä yksityisomisteiset keskisuuret pesulat pysty tähän vastaamaan. Tämä vaatisi, että Suomeen rakennetaan lyhyellä varoitusajalla ja epävarmoilla asiakassuhteilla 40-70 uutta pesulaa. (mediaanipesulan koko on 0,7M€)

Alan suurin toimija Lindström konserni, jonka liikevaihto kattaa 80 % koko vapaasta markkinasta, pystyisi halutessaan vastaamaan tarpeeseen, mutta, sen ei olisi järkevää tarjota palvelua samaan hintaan, kuin nykyiset in-house-pesulat. Silti toteutuessaan esitys entisestään vääristäisi alan kilpailua, ja käytännössä kasvattaisi kustannuksia. (käytännössä oligopoliset markkinat)

On myös varsin mahdollista, että nämä pois potkittavat asiakkaat eivät pystyisi löytämään tekstiilihuoltopalvelun tarjoajaa, ja nämä toimijat päätyisivät huoltamaan tekstiilinsä itse. Tämä toteutuessaan vaarantaa potilas ja asiakas sote-palveluiden turvallisuuden, koska puoliammattillisesti on mahdotonta taata tekstiilien mikrobiologinen hygienia.

Yllä mainituista syistä Tekstiilihuoltoliitto näkee, että esitykseen on syytä tehdä poikkeus, joka rajaisi tekstiilihuoltoalan pois.

Säädetään:

- o ettei laki koskisi toimialaa (TOL9601)
- o ettei uusi laki koskisi pk-yrityksiä (enintään 50 M€).

Tekstiilialalla myös nykyinen järjestelmä on toimiva, ja siksi esitys on tekstiilihuoltoalalle tarpeeton, ja vie alan kilpailuasetelmaa väärään suuntaan, ja aiheuttaa ylikapasiteetin rakentamista alalle.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Julkisyhteisöiden omistamia pesuloita on Suomessa 7 joista in-house periaatteella toimivia 6.

In-house pesuloiden omistus koostuu nykyisin 30-50 omistajasta / pesula. Esitys muuttaisi omistuspohjaksi 4–6 omistajaa / pesula, koska kaikkien pienosakkaiden ei ole taloudellisesti järkevää

tai mahdollista omistaa 10 prosenttia. In-house pesula joutuisivat luopumaan 26–44 omistajasta / pesula, yhteensä 260 asiakasta joutuisi etsimään uuden toimittajan. Näiden osakkaiden on itse ryhdyttävä myös hoitamaan hankintaa ja kilpailutusta, ja tämä vaatii uuden osaamisen hankkimista yrityksiin, mikä voi pienelle tukitoimintoyritykselle olla kallista ja haastavaa.

Vapautuva asiakaskunta on hyvin epäkiinnostavaa, koska sen tarjoama palvelutarve on maantieteellisesti hyvin hajautunut, ja sen tarjoama asiakkuus on hyvin matalakatteista. Silti vapautuvan markkinan palveluun tarvittavan kapasiteetin lisääminen on hyvin kallista. 1 M€, liikevaihtolisäys vaatisi yli 3 M€, investoinnit, eikä tähän ole vielä otettu huomioon investointeja tietojärjestelmiin, jotka tarvitaan liittymiseksi sote-asiakkaiden toiminnanhallintaan.

Esityksen toteutuminen vaatisi siis tekstiilihuoltoalalle arviolta 100–150 M€, investoinnit, eivätkä yksityisomisteiset keskisuuret pesulat pysty tähän vastaamaan. Alan suurin toimija Lindström konserni, jonka liikevaihto kattaa 80 % koko vapaasta markkinasta, pystyisi halutessaan vastaamaan tarpeeseen, mutta sen ei olisi järkevää tarjota palvelua samaan hintaan, kuin nykyiset in-house-pesulat. Silti toteutuessaan esitys entisestään vääristäisi alan kilpailua, ja käytännössä kasvattaisi kustannuksia.

On myös varsin mahdollista, että nämä pois potkittavat asiakkaat eivät pystyisi löytämään tekstiilihuoltopalvelun tarjoajaa, ja nämä toimijat päätyisivät huoltamaan tekstiilinsä itse. Tämä toteutuessaan vaarantaa potilas ja asiakas sote-palveluiden turvallisuuden, koska puoliammattillisesti on mahdotonta taata tekstiilien mikrobiologinen hygienia.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Tekstiilihuoltoliitto ry:n ei näe, että esityksellä saavutettaisiin säästöjä ja kilpailun lisääntymistä; päinvastoin esityksen toteutuessa nykyisin in-house-pesuloiden nykyiset pienet asiakkaat joutuisivat maksamaan tekstiilihuollostaan nykyistä merkittävästi enemmän, eikä kaikille pienemmille asiakkaille esityksen mukaisessa tulevaisuudessa välttämättä edes löytyisi tekstiilihuoltopalvelun tarjoajaa. Tämä toteutuessaan vaarantaa sote-palveluiden turvallisuuden, koska puoliammattillisesti on mahdotonta taata tekstiilien mikrobiologinen hygienia.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Siirtymäaika ei tule millään muotoa riittämään. Vaadittavaa lisäkapasiteettia ei voida mitenkään rakentaa näin lyhyessä ajassa. Vieläpä tilanteessa, jossa ei tiedetä asiakas tarpeista, määristä, sijainnista, teksteleistä, yms

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Tekstiilihuoltoliitto esittääkin, että esitykseen tehtäisiin poikkeus, joka koskisi tekstiilihuoltoalaa. Säädetään:

- o ettei laki koskisi toimialaa (TOL9601)
- o ettei uusi laki koskisi pk-yrityksiä (enintään 50 M€). (tosin rajaa jouduttaisiin jossain vaiheessa muuttamaan inflaation vuoksi.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Tekstiilihuoltoliitto ry pelkää, että esitys toteutuessaan vaarantaa sote-palveluiden turvallisuuden, koska in-house pesuloista pois joutuvat pienimmät 200–300 pienintä asiakasta, joutuisi etsimään itselleen uuden tekstiilihuoltajan, ja koska näiden asiakkaiden palveleminen yksityisissä pesuloissa olisi merkittäväsi nykyistä kalliimpaa, joutuisi moni pois potkittu yritys itse hoitamaan tekstiilihuoltonsa, ja puoliammattillisesti on mahdotonta taata tekstiilien mikrobiologinen hygieniä.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Remes Samuli

Tekstiilihuoltoliitto ry - Tekstiilihuoltoliitto Ry on yksityisen ja julkisen pesuloiden teollisuuspollittinen- ja työmarkkinajärjestö